

ESKİ YÜZLER - YENİ YÜZLER: SAMİ ŞEBBENDERLER'İN ANISINA ESKİ USTAYA SAYGILAR

Cahit Kayra

Cumhuriyet Türkiye'sinin Maliye Tarihini kim, ne zaman yazacak bilmiyorum. Ama böyle bir işe girişenin bir konudan gereği kadar bilgisi olmasında yarar var. Türkiye Cumhuriyeti'nde mali yönetimin dönüm noktalarından biri Gelir Vergisi sisteminin kabulü değil mi? Gelecekte bu dönüşümü inceleyecek kişiler zamanın maliye bakanlarından, Halit Nazmi Kışmır'den, İsmail Rüştü Aksal'dan ve Hasan Polatkan'dan sözedeceklerdir. Bence yasaları hazırlayanlar, Mehmet İzmen, Ali Alaybek, İsmail Salih daha önemli. Ama, bence onlardan da daha önemli olan bir kişi var... Sami Şebbenderler...

Eski Maliye Müfettişi... 1950'li yılların başında Gelirler Genel Müdürü Sami Şebbenderler'in bu konudaki öyküsünü, ben o tarihlerde, orada, aynı ofiste çalışırken gözledim.

1950'li yılların başında Gelir Vergisi, Kurumlar Vergisi, Esnaf Vergisi ve Vergi Usul yasaları Meclisten çıktı. Politikacılar ve yasaları hazırlayanlar meydandan çekildiler. Bu yeni, alışılmamış ve pek çok baskı grubunun çıkarlarına ters düşen vergi sisteminin uygulanması yükü tümüyle Gelirler Genel Müdürü Sami Şebbenderler'in omuzlarında kaldı. O yıl müfettişlikten ayrılan ve bu göreve atanan Sami Şebbenderler fantastik bir orkestra yöneticisine benzer. Bir orkestra düşünün. Hazırlıksız müzisyenler. Alışılmamış enstrümanlar... Ve orkestra şefinin önünde ilk kez karşılaşılan çok değişik notalardan olu-

şan sayfalar dolusu bir partiyon... Buna bu çok sesli müziği sevmeyen, istemeyen gürültücü, kaba ve anlayışsız bir dinleyici kalabalığını da ekleyiniz. Görüntü böyle bir şeydi...

Kanunlar Meclisten çıkmıştı ama yeni bir parti ve yeni bir meclis iktidara gelmişti. Bu yeni iktidarın içinde bir çok nüfuzlu politikacı bu isteme karşıydı ve yürürlüğe girmiş olan kanunları geri aldirmek, eski garip kazanç vergisine dönülmesini sağlamak için çalışıyorlardı. Bir kez zamanın Cumhurbaşkanı'nı da etkilemişlerdi ve Cumhurbaşkanı Esnaf Vergisinin kaldırılması için bizzat Sami Şehbenderler'e mesaj yollamıştı.

Maliye Bakanlığı'nda böyle günler yaşandı o sıralarda. Ama Bakanlığın bir şansı vardı. Bu baskılara göğüs gerebilmek için sadece kanunlara dayanan, vicdanların ve akılların sesini dinleyen, sosyal sorumluluğunun bilincinde bir görevlinin işbaşında olması gerekiyordu. Bu kişi yetenekli, erdemli, bütünlüğü kusursuz ve çevresine karşı sevecenliği de o ölçüde cömert bir insan olmalıydı.

Bu insan Sami Şehbenderler'di.

Sami Şehbenderler 1955 yılına kadar bu görevde kaldı. Ayrıldığı zaman bu alandaki ana sorun çözümlenmişti. Politika tüccarları, sistemi geriye çevirebilme cesaretini artık gösteremeyeceklerdi. Ama tarihin kendine özgün bir mantığı var. İnsanın bu mantığa isyan etmesi geliyor içinden. Sami Şehbenderler 1950'li yılların olaylarına yön veren insanlardan biriydi; ama insanlar hatırlamak için sırmalı aponetler, görkemli sakallarıyla şarlatanlar, boş kafalı gevezeler arıyorlar.

Sami Şehbenderler'i geçen yılın sonbaharında yitirdik. Onu son kez eşi Sakine hanımın cenazesinde görmüştüm. Sessiz ve büyük kavgasını yaşam gücü ile birlikte bitirmiş gibiydi. Uzak, unutulmuş bir düştün sözeder gibi Gelir Vergisinden laf açtık. Geçen sonbaharda bu konu da bitti. Bizim eski müfettiş jargonu ile "Kitab-ı hayattan bir sayfa daha kapandı".

Ben yanında çalıştığım zaman Sami'den erdemin ne demek olduğunu öğrendim. Usta! rahmetler denizinde sonsuz ve mutlu ol.